

२०११-१२ करिता कापूस, सोयाबीन,
धान पीक उत्पादक शेतकऱ्यांना
अर्थसहाय्य देणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : एससीवाय २०१२/प्र.क्र.१९/म-७

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक : २५ जानेवारी, २०१२.

- संदर्भ :- १) शासन निर्णय, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग शिबीर कार्यालय,
नागपूर क्रमांक : कापूस २०११/ प्र.क्र. १७८/१ स, दि. २३.१२.२०११
२) शासन परिपत्रक, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई
क्रमांक : कापूस २०१२/ प्र.क्र. १/१ स, दिनांक : ६.१.२०१२
३) शासन पत्र, महसूल व वन विभाग क्रमांक : माहिती २०११/१२/२३/
शिकाना, दिनांक २३.१२.२०११

प्रस्तावना :

चालू वर्षी मोसमी पावसाचे आगमन उशिरा झाल्यामुळे कापूस, सोयाबीन व धान या खरीप पिकांची उशिरा पेरणी झाली होती. तसेच पावसाळ्यात पावसाचे अनियमित वितरण आणि राज्याच्या काही भागामध्ये पिकांच्या वाढीच्या संवेदनशील काळामध्ये पडलेला खंड यामुळे सदर पिकांच्या उत्पादकतेमध्ये घट आली आहे. त्याचप्रमाणे, शेतीतील पीक उत्पादनाशी निगडित कृषी निविष्ठांच्या भावामध्ये वाढ झाल्याने सदर पिकांचा उत्पादन खर्च वाढल्यामुळे आणि सद्यःस्थितीत सदर पिकांना मिळणारे कमी बाजारभाव लक्षात घेता, शेतकऱ्यांच्या हाती येणारे उत्पन्न असमाधानकारक आहे. सदर नैसर्गिक आपत्तीमुळे कापूस, सोयाबीन व धान उत्पादक शेतकऱ्यांच्या निव्वळ उत्पन्नात घट झाल्यामुळे बाधित शेतकऱ्यांना अर्थसहाय्य देण्याचा प्रस्ताव शासन विचाराधीन होता.

- (२) उपरोक्त व इतर सर्व बाबींचा विचार करून सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभागाने शासन निर्णय, सहकार व पणन विभाग क्रमांक : कापूस २०११/ प्र.क्र. १७८/१ स, दि. २३.१२.२०११ (संदर्भ क्र. १) अन्वये कापूस, सोयाबीन, धान पीक उत्पादक शेतकऱ्यांना पुढीलप्रमाणे मदत देण्याचे जाहीर केलेले आहे :-

- अ) राज्यातील कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांना ७/१२ उतान्यावरील प्रत्यक्ष पीक पेरणी नोंदीच्या आधारे सरसकट कमाल २ हेक्टर मर्यादेपर्यंत प्रतिहेक्टरी रु. ४,०००/- (रुपये चार हजार फक्त) याप्रमाणे मदत अदा करण्यात यावी.
- ब) सोयाबीन व धान उत्पादक शेतकऱ्यांना अर्थसहाय्य देण्यासाठी खरीप हंगाम २०११ मध्ये ज्या तालुक्यातील सोयाबीन व धान या पीकांच्या उत्पादकतेत किमान २५

टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त घट झाली आहे, त्या तालुक्यातील शेतकऱ्यांना २ हेक्टरच्या मर्यादेपर्यंत प्रतिहेक्टरी रु. २,०००/- याप्रमाणे मदत देण्यात यावी.

क) कापूस, सोयाबीन व धान उत्पादक शेतकऱ्यांना उपरोक्त मदतीचे प्रत्यक्ष वाटप महसूल विभागामार्फत करण्यात यावे आणि त्यासाठी आवश्यक निधी अर्थसंकल्पित करून आवश्यकतेप्रमाणे जिल्हाधिकारी यांना हस्तांतरीत करावा. मदतीचे वाटप करण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात यावी. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद हे समितीचे उपाध्यक्ष राहतील. तसेच जिल्हा अधीक्षक, कृषी अधिकारी व जिल्हा उपनिबंधक (सहकारी संस्था) हे या समितीचे सदस्य राहतील.

(३) उपरोक्त शासन निर्णयाबरोबर शासनाचे सूचनेवरून प्रधान सचिव (महसूल) यांनी शासन पत्र, महसूल व वन विभाग क्रमांक : माहिती २०११/१२/२३/ शिकाना, दिनांक २३.१२.२०११ (संदर्भ क्र. ३) द्वारे सर्व विभागीय आयुक्त यांना कापूस, सोयाबीन व धान पीक पेरणीच्या ७/१२ उताऱ्यावर अद्ययावत नोंदी घेऊन अंतिम करण्याबाबतच्या सूचना दिल्या होत्या.

(४) यानंतर सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभागाने त्यांचे परिपत्रक क्रमांक : कापूस २०१२/ प्र.क्र. १/१ स, दिनांक ६.१.२०१२ (संदर्भ क्र.२) अन्वये शेतकऱ्यांना वरीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. या सविस्तर सूचनांमध्ये खालील बाबींचा प्रामुख्याने समावेश आहे :-

- (i) मदत अदायगीसाठी मापदंड.
- (ii) मदत अदायगीसाठी मुलभूत नोंदी करणे (महसूल विभाग).
- (iii) खातेदारांना देय आर्थिक सहाय्य निश्चित करण्याची कार्यपद्धती.
- (iv) कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांचे बँक खाते क्रमांक उपलब्धतेबाबत.
- (v) प्रत्यक्ष मदत अदायगीची कार्यपद्धती.
- (vi) महत्वाच्या सूचना.

(५) सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभागाचे वरील शासन निर्णय व शासन परिपत्रक विचारात घेऊन सर्व विभागीय आयुक्त व जिल्हाधिकारी यांना खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत :-

शासन निर्णय :-

१) सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभागाने जाहीर केलेले अर्थसहाय्य कापूस, सोयाबीन व धान उत्पादक शेतकऱ्यांना संदर्भाधीन नमूद केलेल्या शासन निर्णय व परिपत्रकाप्रमाणे वाटप करण्यात यावे.

२) सदर निधी व्यवस्थितरित्या वाटप करण्याची सर्व जबाबदारी जिल्हाधिकारी व त्यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन करण्यात आलेल्या समितीची राहिल. विभागीय आयुक्त यांनी त्यांचे अधिनस्त सर्व जिल्हाधिकारी यांना योग्य त्या सूचना द्याव्यात व वेळोवेळी आढावा घ्यावा व मदत वाटपाचे सनियंत्रण करावे. विभागीय आयुक्त व जिल्हाधिकारी यांनी वाटप योग्यरितीने

व विहित कार्यपद्धतीने होईल व त्यामध्ये कोणताही गैरप्रकार होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

३) कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांना देय आर्थिक सहाय्य निश्चित करण्याची तसेच मदत वाटपाबाबतची कार्यपद्धती संदर्भ क्र. १ व २ अन्वये नमूद करण्यात आली आहे. ह्यात जोडलेल्या प्रपत्रानुसार जिल्हास्तरावर माहिती संकलित करण्यात येऊन निधीची मागणी मदत व पुनर्वसन विभागाकडे करण्यात यावी. व मदत वाटपाचा प्रगती अहवाल शासनास वेळोवेळी सादर करण्यात यावा. मदत वाटपाचे सनियंत्रण विभागीय स्तरावर करून याबाबतचा हिशोब विहित पद्धतीने ठेवला जाईल, याची दक्षता घ्यावी.

४) क्षेत्र, उत्पादन, उत्पादकता व इतर सर्व आकडेवारी कृषि विभागाने उपलब्ध करून दिलेली आहे. तसेच मदत वाटपाची कार्यपद्धतीसुद्धा सहकार व वस्त्रोद्योग विभागाने विहित केलेली आहे. म्हणून त्या दोन्ही बाबींच्याच स्पष्टतेबाबत (आकडेवारी व कार्यपद्धती) आवश्यक अधिक मार्गदर्शन या दोन विभागांकडून घ्यावे.

५) या कामाकरिता आवश्यक तो निधी या विभागामार्फत "२२४५ नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य, ०१ अवर्षण, १०१ अनुग्रह सहाय्य, (००) (०८) इतर बाबी (२२४५००८४) (योजनेतर) ३१ सहायक अनुदाने" या लेखाशिर्षामधून विभागीय आयुक्तांमार्फत जिल्हाधिकाऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात येईल.

६) विभागीय आयुक्तांनी आवश्यक निधीची मागणी महसूल व वन विभाग (म. व पु.), कार्यासन म-११ यांच्याकडे करावी. संबंधित कार्यासनाने मागणीप्रमाणे निधी विहित वेळेत विभागीय आयुक्तांमार्फत जिल्हाधिकाऱ्यांना उपलब्ध करून द्यावा व याबाबतचे सनियंत्रण करण्याची दक्षता घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

२१/०१/०३ सो.के.सी.के. २०१२०१३००७४२२४१२४००१

(प्रदीप सं. इंदुलकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

सर्व विभागीय आयुक्त.

सर्व जिल्हाधिकारी.

आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

आयुक्त (सहकार), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग/कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

कार्यासन म-११, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत :-

मा.अप्पर मुख्य सचिव (मदत व पुनर्वसन) यांचे स्वीय सहायक, महसूल

प्रधान सचिव (महसूल) यांचे स्वीय सहायक, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

निवडनस्ती (म-७)